

Vznikli sme z opice?

Mons. Ernesto Ruffini

2. februára 2021 ✝ Cirkev ✝ Evolúcia

Metafyzické argumenty, ktoré predložíme, budú stručné, ale dúfame, že z večnej filozofie načerpáme dostatok na to, aby sme nesporne potvrdili platnosť nasledujúceho tvrdenia:

Telo prvého človeka nemohlo vzniknúť plodením; vzniklo teda priamym zásahom Božím.

Pokiaľ by telo prvého človeka vzniklo plodením, tak by rodičom muselo byť sprosté zviera. Taká je v skutočnosti téza transformistov.¹ Pričom nejaký jedinec istého živočíšneho druhu musel priviesť na svet potomka, ktorého telo už malo potenciál k ľudskému životu: inými slovami, také usporiadanie, ktoré je vlastné ľudskému druhu a je schopné od Boha prijať ľudskú dušu. Táto hypotéza však odporuje rozumu.

Existencia predchádza aktu nielen v časovom poriadku, ale aj v poriadku prirodzenosti. Tak je pravdou, že z konania môžeme odhadnúť povahu činiteľa, a to podľa filozofickej zásady: „Každý činiteľ koná podľa seba.“ Ba čo viac, všetky stvorené bytosti sú určené, determinované, svojou formou.² Rovnako tak je aj konanie, ktoré nasleduje bytie, špecificky determinované a obmedzené formou prirodzenosti činiteľa (každý akt je naplnením skutkového potenciálu), vďaka čomu najvyšší účinok, ktorý môže daná príčina vyvolať, je účinok jej rovný.

Z tohto pohľadu je plodenie tak isto aktom a zo svojej prirodzenosti smeruje k vyvolaniu účinku, ktorý je rovnako dokonalý ako príčina; ide o najvyššiu činnosť, akej je stvorenie schopné. Je teda mylné predpokladať, že aktom plodenia môže vzniknúť organizmus vyššieho rádu, než je príčina jeho pôvodu, zatiaľ čo je nanajvýš isté, že všetko, čo nachádzame v účinku, sa musí nachádzať tiež v účinnej príčine, či už riadne (totiž na základe vlastnej prirodzenosti) alebo mimoriadne (tzn. ušľachtilým spôsobom). A to je presne tá nemožnosť, s ktorou sa transformisti stretávajú, keď tvrdia, že zviera bolo schopné splodiť telo prispôsobené k oduševneniu ľudskou dušou, a to s mohutnosťami prevyšujúcimi jeho vlastnú konštrukciu a zodpovedajúcimi odlišnej prirodzenosti: pretože ľudský druh sa neskladá len z duše, ale aj z tela. Inými slovami, rušia princíp kauzality a popierajú, že prirodzenosť príčiny sa spozná podľa svojho účinku.

Nikto nebude popierať, že prirodzenosť vždy a všade pôsobí rovnakým spôsobom a nikdy neprekračuje medze sebe vlastného poriadku.

William Blake, *Stvorenie Evy*

zdroj: wikimedia commons

V krátkosti, pokiaľ prijmem evolučnú teóriu ľudského tela, musí náš rozum čeliť nasledujúcej dileme: buď Boh vliat ľudskú dušu do zárodku počatého v lone zvierat alebo do zvierat žijúceho mimo matku. Ak prijmem prvú hypotézu, tak je prvý človek synom dvoch sprostých zvierat. Tieto vyvolené zvieratá (opice, akéhokoľvek druhu si prajete) by na základe prirodzeného zákona, aj keby bol Stvoriteľom daný k postupnému pretvoreniu druhov, splodili telo, ktoré by bolo z prirodzenosti schopné prijať ľudskú dušu; čo je presne to, čo robia rodičia každého človeka, keď podľa zákona prírody plodia telo zodpovedajúce rozumovej duši. Nuž, kto by uveril tomu, že Adam mal za svojho otca a matku dve sprosté zvieratá? Aj keď bol nevinný a svätý, prišiel by na svet bezpochyby za menej vznešených okolností, než sú naše.

Ak pripustíme druhú hypotézu, tak upadneme do metafyzickej absurdity, že jeden a ten istý organizmus, bez zvláštnych zmien v usporiadaní, môže byť oživovaný dvomi substanciálne odlišnými formami – zvieracou a ľudskou; aj keď vieme, že každá substanciálna forma vyžaduje látku (matériu), ktorá je prispôbena ju prijať.

Tu by mohla vzniesť námietku peripatická filozofia, podľa ktorej je nutné rozlišovať dve počatia vo vývoji ľudského zárodka: počatie tela a počatie človeka.

Aristoteles učil (a rovnako tak Galén), nasledovaný sv. Tomášom a scholastikmi všeobecne až do 19. storočia, že v akte plodenia predstavuje matka pasívny princíp, otec aktívny, čiže, aby sme použili metaforu, matka dáva pôdu a otec nástroj alebo tvorivú silu. Avšak pokiaľ ide o skutočný pôvod zárodka, žiaden z vyššie zmienených princípov látku neusporadúva. Akonáhle je zárodok toho dostatočne schopný, je oživovaný vegetatívnym princípom (*forma vegetabilis*), vďaka čomu žije životom rastlín; keď je viac usporiadaný, začína byť oživovaný zmyslovým princípom (*anima sensitiva*), ktorý mu dáva živočíšny život; na štyridsiaty (či päťdesiaty) deň, ak ide o muža alebo na šesťdesiaty (prípadne od osemdesiateho do deväťdesiateho dňa), v prípade ženy, končí počatie tela a vliatím rozumovej duše dochádza k počatiu človeka.

Mohlo by sa teda zdať, že táto teória nahráva absolútnej evolúcii z anorganickej hmoty k rastlinnému životu a od neho neskôr k životu inteligentnému. Keď sa však nad tým hlbšie zamyslíme, prideme k inému záveru; nehľadiac na to, že nikto v skorších dobách, ani Aristoteles, ani sv. Tomáš Akvinský, evolúciu nepripúšťal; naopak, všetci považovali za nespochybniteľnú stálosť druhov v pravom zmysle slova, tzn. druhov prirodzených.³

Podľa antickej filozofie mužské semeno, aj keď nebolo samé o sebe usporiadané, potenciálne obsahovalo úplný organizmus: inými slovami, jeho účinnosť bola ako taká príčinou vývoja zárodku v „pôde“ dodanej matkou až do doby, keď mohol byť oživený nesmrteľnou dušou. Nešlo teda o premenu jednej bytosti v druhú, ale o postupný vývoj, ktorým musel zárodok prejsť, než dosiahol stav, ku ktorému semeno od začiatku prirodzene smerovalo.

Dnešná fyziológia naviac oproti antickej predstave dokázala, že ako mužská spermia, tak aj ženské vajíčko sú bunkami a teda usporiadanými organizmami. Bunka, ako je známe, má všetky životné schopnosti: vyživovaciu schopnosť, regeneračnú schopnosť a funkčnú schopnosť, ktorá riadi vzťahy s prostredím.

Spojením spermie s vajíčkom pri plodení vzniká nová živá bytosť, ktorá skrz množstvo bunkových delení riadených jedným životným princípom pokračuje v raste, až sa vytvorí hotový daný jedinec.

A preto drvivá väčšina teológov a moralistov upustila od rozlišovania medzi počatím tela a počatím človeka a zastáva názor, že vo chvíli oplodnenia, keď sa spermia spojí s vajíčkom, je vtelená aj ľudská duša.

Mienka cirkevnej authority

Pápežská biblická komisia vydala 30. júna 1909 dekrét týkajúci sa historickej povahy prvých troch kapitol knihy Genesis, pričom Otázka III. znie nasledovne:

„Sú prípustné pochybnosti, najmä čo sa týka doslovného historického zmyslu, pokiaľ ide o skutočnosti popisované v niektorých kapitolách týkajúcich sa základov kresťanskej viery, ako sú medzi inými: stvorenie všetkého Bohom na počiatku času; zvlášť stvorenie človeka; utvorenie prvej ženy z prvého muža; jednoty ľudského rodu; pôvodné šťastie prarodičov v stave spravodlivosti, neporušiteľnosti a nesmrteľnosti; príkaz daný Bohom človeku ku skúške jeho poslušnosti; prestúpenie Božieho príkazu po zvedení diablom v podobe hada; pád prarodičov z prvotného stavu nevinnosti; a príslub budúceho Obnoviteľa?“

Odpoveď je jasne záporná.

Komisia teda výnosom svojej authority uvádza, že je nutné uznať zvláštny Boží zásah pri stvorení človeka; neurčuje však, v čom tento zásah spočíva. Niektorí preto mienia, že Stvoriteľ k vytvoreniu ľudského tela nepoužil priamo hlinu, ale telo nejakého zvieraťa, ktoré zvláštnym zásahom urobil schopným prijať ľudskú dušu.

Tí, ktorí uvedenú hypotézu predkladajú, majú určite tie najlepšie úmysly, pretože nechcú odporovať učeniu povolanej cirkevnej authority a zároveň sa snažia o nájdenie riešenia, ktoré by uspokojilo stúpencov transformizmu ľudského tela.

Biblická komisia skutočne hovorí o zvláštnom stvorení človeka a nič bližšie nehovorí, avšak vo svojom výklade Genesis chápe samotné stvorenie podľa zásady katolíckej exegézy v zmysle, ako ho chápali pápeži

a teológovia a ako to učí Cirkev vo svojom katechizme.

Pokus obhájiť, že pri akte vliatia nesmrteľnej duše Stvoriteľ premenil telo zvierťa takým spôsobom, aby bolo uspôsobené k prijatiu ľudskej duše, stačí k odmietnutiu evolúcie, ako ju zastávajú transformisti. Už samotné tvrdenie, že k tomu, aby sa mohlo stať telo sprostého zvierťa telom prvého človeka, bol nutný zvláštny zásah Boží, vlastne hovorí, že dané telo, ktorému sa dostalo tej cti, nemalo a nemohlo dosiahnuť taký stupeň vývoja (nutný pre rozumovú dušu) podľa zákona prírody, čo presne útočí na základy evolucionizmu.

Teraz sa môžeme pýtať, prečo, ak je nutný priamy Boží zásah, je za hmotu k stvoreniu považované zviera a nie prach zeme, o ktorom hovorí Písmo? Pre Všemohúceho iste nie je o nič ťažšie vytvoriť Adamove telo priamo z hlíny, než keby k tomu použil zvieracie telo.

Preložený text je úryvkom z knihy *The Theory of Evolution Judged by Reason and Faith*, New York 2008.

1 Autor tu používa termín „transformisti“ pre tých, ktorí obhajujú myšlienku, že ľudské telo je čisto výsledkom evolučných procesov, aj keď pripúšťajú, že takéto telo bolo neskôr Bohom oduševnené. Pozn. prekl.

2 Formou v metafyzickom, scholastickom zmysle.

3 Prirodzené druhy sa môžu líšiť od druhov metodických, ktoré závisia na niekedy sporných kritériách triedenia podľa rôznych zástupcov prírodných vied.

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/vznikli-sme-z-opice/>